

La llengua catalana surt del gueto

Lluc Bonet ha estat guanyador del II premi de Periodisme per a articles de temàtica nord-catalana, atorgat per EL TEMPS en la VII Nit de Sant Jordi. Explica com les escoles públiques de la Catalunya Nord implanten poc a poc l'ensenyament en català.

Encara que no agradi a l'actual prefecte dels Pirineus Orientals, Bernard Bonnet (vegeu EL TEMPS, núm. 619), el català com a llengua "regional" de la república francesa era reconegut tímidament per l'estat com a llengua d'ensenyament des de la circular Saravy del 1982, i ho és de ple dret al si de les classes bilingües francès-llengua regional, des de la circular Bayrou de 1995. Aquest darrer text de l'actual ministre d'Educació, François Bayrou, un bearnès occitanòfon, dona a "la llengua regional, al costat de la llengua francesa, una plaça reconeguda dins l'escolaritat", i estipula que "l'ensenyament bilingüe a paritat horària a l'escola maternal i elemental -de 2 a 11 anys d'edat- estarà organitzat quan la demanda dels pares haurà estat expressada i reconeguda".

La circular Bayrou, segurament la concessió més significativa feta fins ara pel Ministeri d'Educació a les "llengües regionals", no ha escapat pas a l'atenció de l'Associació per a l'Ensenyament del Català (APLEC) que ha engegat una campanya per mor de desenvolupar el bilingüisme francès-català a l'ensenyament públic (prop del 40% dels pares de l'escola maternal hi són favorables), començant per la sensibilització dels batlles de Catalunya Nord. Una iniciativa que, al seu torn, no deu haver passat desapercebuda al prefecte perquè s'ha adreçat a aquests

càrrecs públics recordant-los, en una interpretació jacobina de la constitució, que la llengua d'ensenyament és el francès.

La tossuderia d'una mestra. L'actual text ministerial permet d'anar més lluny de l'única línia bilingüe pública del país, la del barri de Sant Assiscle de Perpinyà, creada amb l'obertura d'una classe maternal al setem-

l'escola Joan Amade de la capital nord-catalana. Cada any, es guanya un curs, i al 1999, els més grans de la línia bilingüe entraran a secundària al col·legi La Garrigola del mateix barri. Allà, a més d'estudiar el català com a assignatura hi faran també història, geografia i possiblement una matèria científica. Així, a la fi, quatre anys més tard, podran presentar en català les proves del Brevet (l'equivalent al graduat escolar espanyol) corresponent a aquestes assignatures, sempre en virtut de l'esmentada circular de 1995.

De fet, és La Garrigola que es troba a l'origen d'aquesta primera línia bilingüe pública, ja que el 1990 s'hi va obrir la primera classe de secundària amb tendència bilingüe, gràcies al dinamisme d'una professora i al suport del director del centre. El 1993, al mateix temps que l'administració decidia de començar l'experiència a partir de maternal, les classes de La Garrigola rebien l'estatut de "secció euro-regional". Un eufemisme per no haver de parlar de "secció europea", ja que el català no és llengua oficial de la Unió. L'objectiu d'aquestes seccions és "arribar a un nivell lingüístic el més a prop possible del bilingüisme, gràcies a un ensenyament reforçat de llengua i a una o dues assignatures ensenyades en la llengua regional". Al setembre passat, amb l'obertura del nou institut de Perpinyà, el Liceu Maillol, els alumnes de La

Pel simple fet de ser reconeguda amb igualtat al francès, la llengua catalana perdrà la consideració de llengua baixa.

bre de 1993 i que actualment té 125 mainatges, repartits entre tres escoles i cinc classes. Aquell any, bé va valer la tossuderia d'una mestra que va saber donar confiança als pares i convèncer l'administració d'engatjar-se plenament, per primer cop a l'escola pública, en la via del bilingüisme francès-català amb paritat horària. Aquesta jugada va ser remarcada al sud amb l'atorgament per part de la Fundació Jaume I del premi Baldiri Reixach 1994 a

PERE CODONYAN

Garrigola pogueren continuar la seva escolaritat al si de la secció euroregional amb cinc hores setmanals de català i d'història i geografia ensenyades en part en català. Al batxilletat, a més de la prova de català, presentaran una *oral facultatia* d'història i geografia en català. Ara bé, el col·legi i el Liceu acullen de moment alumnes que no han tingut una escolaritat bilingüe completa. Els primers bilingües de formació, que entraran al col·legi al 1999 com ja s'ha dit, acabaran el batxillerat el 2005. Fins aleshores, haurà calgut obtenir del Ministeri que la seva filosofia de bilingüisme a paritat horària de l'escola primària es trobi al llarg de secundària amb un digne reconeixement al batxillerat.

Augment de la demanda.

Eixamplar l'única línia bilingüe pública existent, l'esmentada del barri perpinyanès de Sant Assiscler, és una necessitat absoluta per no estripar l'oportunitat històrica de fer entrar, per fi, la llengua catalana per la porta gran en el sistema públic d'educació. Ara bé, també és cert que

precipitar-se no és aconsellable. El fracàs d'una classe o d'una sola anella de la cadena podria arrossegar la cadena sencera. Hi ha actualment esperança d'obrir una línia bilingüe a l'escola pública de Prada, al setembre vi-

ment, i en un o dos pobles més i en un parell de barris més de Perpinyà.

Obrir classes bilingües comporta tenir mestres preparats i, per ara, l'Institut Universitari de Formació de Mestres no inclou

Dalt, una classe en català de l'Escola Joan Amade. A l'esquerra Joan-Pau Alduy i François Bayrou. Tant l'alcalde de Perpinyà com el ministre d'Educació francès promocionen des de les seves posicions l'ús del català.

PERE CODONYAN

De dalt a baix, el Liceu Maillol, l'Escola Joan Amade i la Garrigola. Totes tres fan servir línies d'ensenyament bilingües i comproven que la seva demanda va en augment.

aquesta necessitat. Fer bilingüisme requereix també tenir a l'abast material específic a les classes i actualment el pressupost d'una classe bilingüe és el mateix que el d'una classe monolingüe. Cal assenyalar, tanmateix, la creació d'una línia pressupostària específica, en aquest aspecte, de la regió Llenguadoc-Rosselló. També cal esperar la bona disposició dels caps locals i regionals d'educació, si bé no ha estat el cas fins ara, tot i que,

últimament, es pot comptar amb l'administració educativa de Perpinyà. Quant a l'engatjament dels pares d'alumnes, la demanda ha estat clarament expressada i en un ventall de més de vint pobles de Catalunya Nord l'índex de pares favorables a l'ensenyament bilingüe en l'escola maternal va des del 52% fins al 90%.

El bilingüisme desenvolupa les capacitats intel·lectuals.

Segons molts pedagogs i psicòlegs de la infància l'ensenyament bilingüe és un atot per a la reexida escolar ja que permet l'adquisició d'un sistema de pensament que desenvolupa les capacitats intel·lectuals. L'infant bilingüe accepta la diferència i té més facilitat d'abstracció i de conceptualització ja que és acostumat a conèixer dos significants per a un sol significat. El bilingüisme francès-català de cara al bilingüisme francès-llengua estrangera ofereix l'immens avantatge de recolzar-se sobre l'entorn de l'infant. A més, l'infant bilingüe es troba ja predisposat a l'aprenentatge d'una tercera llengua perquè, per exemple, l'agilitat accentual del català, per oposició a la rigidesa del francès en aquest aspecte, facilita l'aprenentatge de les altres llengües amb tonicitat mòbil (alemany, anglès, castellà, italià, etc.).

En el context diglòssic de Catalunya Nord, on l'ensenyament en català és percebut com a minoritari i marginal, l'ensenyament públic bilingüe francès-llengua regional –l'únic ensenyament bilingüe organitzat pel sistema públic d'educació– és actualment l'opció més adaptada al nivell global de consciència nacional de la població nord-catalana que demana normalitat abans d'engatjar-se. Ara, el país, en la seva dimensió lingüística plural pot entrar a l'escola, i l'escola esdevé el mirall i també el motor de la pluralitat lingüística del país, car pel simple fet de ser reconeguda amb igualtat al francès, la llengua catalana perdrà la consideració de llengua baixa. I així, s'admira el simbolisme d'un avi que acompanya el

seu nét en una classe bilingüe en la mateixa escola del barri o del poble en la qual cinquanta anys abans l'avi era castigat per parlar català. L'escola pública, que ha estat un dels factors més eficaços de descatalanització del país, pot ser avui l'eina inversa. Una eina de totes maneres obligada perquè la societat nord-catalana ja no transmet més la llengua catalana a un nivell suficient per assegurar-li el futur que correspon a un idioma sobre el seu territori històric.

D'altra banda, una línia bilingüe francès-català a l'escola pública, vol dir retrobar obligatòriament en les classes la mateixa diversitat poblacional que existeix en el barri o en el poble corresponent; catalans d'arrel, francesos i magribins, tots educats en el mateix respecte de la pluralitat lingüística del país. Donar la possibilitat d'aprendre la llengua de manera generosa a l'allau de nouvinguts a la Catalunya Nord és també una de les vies per traure l'estatut de llengua tribal. Recordem també que els infants són uns motors eficaços a l'hora d'aproximar els pares a la cultura catalana: els pares de la línia bilingüe de Sant Assiscle han constituït des del primer any una associació, estudien el català i promouen aquest ensenyament.

L'oportunitat del català de sortir del gueto en la societat rosellonesa és més real que mai. Així, avui l'exclusiva condemna de l'escola pública pel sol fet de ser francesa pot fer perillar el que és una oportunitat històrica. En aquest sentit, els bascos d'Iparalde –on hi ha prop de 2.000 alumnes implicats– ens mostren des de fa tretze anys el camí. També els bretons, amb més de 1.000 alumnes; i els alsacians tenen l'objectiu a curt termini de tenir el 20% de la seva població escolar en línies bilingües. Catalunya Nord pot assolir, per aquesta via, la xifra de 500 alumnes a les classes bilingües públiques l'any 2000.

Lluc Bonet